

Oordeel 2018-102

Datum: 11 oktober 2018
Dossiernummer: 2018-0097

Oordeel in de zaak van

A.
wonende te _____, verzoekster

tegen

Stichting _____
gevestigd te Den Haag, verweerster

1 Verzoek

Verzoekster vraagt het College om te beoordelen of verweerster verboden onderscheid op grond van godsdienst heeft gemaakt door haar af te wijzen als leerkracht.

2 Verloop van de procedure

Het College heeft kennis genomen van de volgende stukken:

- verzoekschrift van 16 maart 2018, ontvangen op dezelfde 2018;
- aanvullend verzoekschrift van 1 april 2018;
- verweerschrift van 18 mei 2018.

Het College heeft de zaak ter zitting behandeld op 30 augustus 2018. Verzoekster is verschenen in persoon. Verweerster is vertegenwoordigd door mr. J.A. Keijser, advocaat te Den Haag, die werd vergezeld door voorzitter College van Bestuur.

3 Feiten

- 3.1 Verzoekster is moslima. Zij draagt vanwege haar geloof een hoofddoek. Zij was door een uitzendbureau op 14 maart 2018 als invalleerkracht aan het werk gesteld op een school die onder het bevoegd gezag van verweerster valt. De directeur van de betreffende school vertelde haar echter bij aankomst dat hij haar conform het geldende personeelsbeleid geen betrekking kon aanbieden die dag omdat zij een hoofddoek droeg.
- 3.2 Verweerster is een stichting die als statutair doel heeft de oprichting, instandhouding en het bevorderen en besturen van protestants-christelijke scholen in Den Haag en omstreken. De statutaire grondslag van verweerster is het Evangelie van Jezus Christus naar de Heilige Schrift (artikelen 2 en 3 van de statuten). Verweerster hanteert eveneens de Beleidsnotitie 'Samen staan voor waardevol onderwijs', vastgesteld in juni 2009, waarin haar statutaire grondslag nader is uitgewerkt. Hierin staat onder 4.2 dat het personeel van de school het protestants-christelijke gedachtegoed moet kennen, respecteren en uitdragen. Dit betekent dat het personeel zowel in woord als gebaar niet expliciet een andere overtuiging uitdraagt. Onder 4.3 staat dat leraren zowel in woord als gedrag geen bijdrage mogen leveren die strijdig is met de verwezenlijking van de statutair vastgelegde grondslag en doelstelling van verweerster. Onder 4.5 staat dat kleding niet expliciet mag refereren aan een andere godsdienstige overtuiging dan de protestants-christelijke, zoals het dragen van een keppeltje, hoofddoek of chador.

Verweerster heeft in september 2014 haar kledingvoorschriften aangescherpt en vastgelegd in het beleidsdocument 'Regels met betrekking tot kleding'. Hierin staat dat het aan zowel ouders als leerlingen niet is toegestaan zich met gezichtsbedekkende kleding in de school of op het schoolplein te bevinden op dagen dat er onderwijs wordt verzorgd. Tevens staat hierin dat gedrag niet expliciet mag refereren aan een andere godsdienstige overtuiging dan de protestants-christelijke.

4 Standpunt verzoekster

Verzoekster stelt dat verweerster jegens haar verboden onderscheid op grond van godsdienst heeft gemaakt door haar als invalleerkracht voor een dag te weigeren omdat zij een hoofddoek draagt. Zij is bekend met het protestants-christelijke gedachtegoed. Zij begrijpt niet waarom zij met haar hoofddoek niet in staat zou zijn om dat gedachtegoed uit te dragen als leerkracht.

5 Standpunt verweerster

Verweerster betwist dat zij jegens verzoekster onderscheid op grond van godsdienst heeft gemaakt. Zij is blijkens haar statuten en activiteiten een instelling van bijzonder onderwijs. Gelet op haar statuten en het beleid dat zij ten aanzien van kleding hanteert, kon zij verzoekster vanwege haar hoofddoek geen betrekking aanbieden als leerkracht, ook niet voor één dag.

6 Beoordeling

Verboden onderscheid?

- 6.1 Een werkgever mag geen onderscheid op grond van godsdienst maken bij de vervulling van een openstaande betrekking (artikel 5, eerste lid, aanhef en onderdeel a, Algemene wet gelijke behandeling (AWGB)). Hieronder valt het hele selectieproces, waaronder de afwijzing voor een functie.
- 6.2 Verzoekster draagt vanwege haar Islamitische geloofsovertuiging een hoofddoek. Het dragen van een hoofddoek kan worden beschouwd als een uiting van een geloofsovertuiging en wordt daarom beschermd door de AWGB. Hieraan doet niet af dat over het dragen van een hoofddoek door aanhangers van de Islam verschillend wordt gedacht.
- 6.3 Er is sprake van direct onderscheid op grond van godsdienst indien een persoon vanwege zijn of haar godsdienst op een andere wijze wordt behandeld dan een ander in een vergelijkbare situatie. Indirect onderscheid op grond van godsdienst is aan de orde als een ogenschijnlijk neutrale bepaling, maatstaf of handelwijze personen met een bepaalde godsdienst in vergelijking met andere personen bijzonder treft (artikel 1, eerste lid, aanhef en onderdelen b en c, AWGB).

- 6.4 Het is onbetwist dat verweerster verzoekster heeft afgewezen als invalide kracht omdat zij een hoofddoek draagt. Volgens verweerster geeft verzoekster daarmee uiting aan een andere geloofsovertuiging dan de protestants-christelijke grondslag van de school. Hiermee verwijst verweerster rechtstreeks naar de grond godsdienst. Het College is dan ook van oordeel dat verweerster direct onderscheid op grond van godsdienst heeft gemaakt bij de afwijzing. Direct onderscheid op grond van godsdienst is verboden, tenzij sprake is van een wettelijke uitzondering.

Wettelijke uitzondering van toepassing?

- 6.5 Verweerster beroept zich op de wettelijke uitzondering op het verbod van onderscheid op grond van godsdienst, als bedoeld in artikel 5, tweede lid, aanhef en onderdeel b, AWGB, zoals dit artikel sinds 1 juli 2015 luidt. Op grond hiervan mag een instelling van bijzonder onderwijs ten aanzien van personen die voor haar werkzaam zijn onderscheid maken op grond van godsdienst, levensovertuiging of politieke gezindheid, voor zover deze kenmerken vanwege de aard van de betrokken specifieke beroepsactiviteit of de context waarin deze wordt uitgeoefend een wezenlijk, legitiem en gerechtvaardigd beroepsvereiste vormen, gezien de grondslag van de instelling. Een zodanig onderscheid mag niet verder gaan dan passend is, gelet op de houding van goede trouw en loyaliteit aan de grondslag van de instelling die van de voor haar werkzame personen mag worden verlangd, en mag niet leiden tot onderscheid op een andere in artikel 1 genoemde grond, onverminderd artikel 2, eerste lid.
- 6.6 Het College toetst een beroep op deze wettelijke uitzondering aan de hieronder genoemde voorwaarden. Voor een geslaagd beroep dient aan al deze voorwaarden te zijn voldaan.

Is sprake van een instelling van bijzonder onderwijs?

- 6.7 Het College stelt voorop dat het primair aan verweerster is om haar grondslag en haar doel vast te stellen. Het College toetst slechts of sprake is van een instelling op godsdienstige grondslag (*Kamerstukken II 1990/91, 22 014, nr. 3, p. 18*).
- 6.8 Verweerster voert aan dat zij zich ten doel stelt basisonderwijs op protestants-christelijke grondslag te geven, hetgeen niet alleen op het niveau van omgangsvormen en normen en waarden invulling krijgt, maar ook op het niveau van uitingen en activiteiten die rechtstreeks verband houden met de godsdienstige grondslag, zoals dagopeningen en -sluitingen, gebed, bijbellezen en vieringen van de christelijke feestdagen. Het College stelt vast dat verweerster een protestants-christelijke grondslag heeft, hetgeen neergelegd is in haar statuten en nader uitgewerkt in de Beleidsnotitie 'Samen staan voor waardevol onderwijs'. Hierin is ook aangegeven op welke wijze vorm en inhoud wordt gegeven aan haar protestants-christelijke identiteit. Het College is op grond van de tekst van de statuten en de beleidsnotitie van oordeel dat verweerster kan worden aangemerkt als een instelling van bijzonder onderwijs.

Is er sprake van een wezenlijk, legitiem en gerechtvaardigd beroepsvereiste, gezien de grondslag van de instelling?

- 6.9 Het stellen van bepaalde eisen aan een functie ligt primair bij de instelling zelf (*Kamerstukken II 1990/91, 22 014, nr. 3, p. 18 en Kamerstukken II 1990/91, 22 014, nr. 5, p. 51*). Het College beoordeelt uitsluitend of verweerster zich er gezien haar grondslag terecht op beroept dat het gestelde beroepsvereiste, namelijk het hanteren van de in 3.2 omschreven kledingvoorschriften vanwege de aard van de betrokken specifieke beroepsactiviteit, namelijk het geven van onderwijs, of de context waarin deze wordt uitgeoefend, een wezenlijk, legitiem en gerechtvaardigd beroepsvereiste vormt.
- 6.10 Bij de beoordeling van de vraag of sprake is van een wezenlijk, legitiem en gerechtvaardigd beroepsvereiste is de uitleg van belang die het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJ EU) aan deze begrippen heeft gegeven in zijn arresten van 17 april 2018, nr. C-414/16 (*Egenberger/ Evangelisches Werk für Diakonie und Entwicklung*), r.o. 63 t/m 67 en 11 september 2018, nr. C-68/17 (*IR/JQ*), r.o. 49 t/m 54). Het Hof overweegt dat het niet-verboden zijn van onderscheid op grond van godsdienst of overtuiging afhangt van het objectief verifieerbare bestaan van een rechtstreeks verband tussen het door de werkgever gestelde beroepsvereiste en de betrokken activiteit. Een dergelijk verband kan voortvloeien ofwel uit de aard van die activiteit - bijvoorbeeld wanneer het gaat om het deelnemen aan de bepaling van de grondslag van de betrokken kerk of organisatie of het meewerken aan zijn verkondigingstaak - ofwel uit de voorwaarden waaronder die activiteit moet worden verricht - bijvoorbeeld de noodzaak om een geloofwaardige vertegenwoordiging van de kerk of organisatie naar buiten toe te waarborgen. Dit beroepsvereiste moet 'wezenlijk, legitiem en gerechtvaardigd' zijn, gezien de grondslag van de organisatie.
- 6.11 Het begrip 'wezenlijk' houdt in dat het hanteren van kledingvoorschriften voor leerkrachten voor verweerster noodzakelijk moet zijn vanwege het belang van de beroepsuitoefening door leerkrachten voor de verwezenlijking van de protestants-christelijke grondslag of van de uitoefening van het recht op autonomie van de school.
- 6.12 Het begrip 'legitiem' houdt in dat het hanteren van kledingvoorschriften niet mag dienen om een doel na te streven dat geen verband houdt met de protestants-christelijke grondslag van verweerster of met de uitoefening van haar recht op autonomie.
- 6.13 Het begrip 'gerechtvaardigd' houdt in dat verweerster verplicht is om in het licht van de feitelijke omstandigheden van het specifieke geval aan te tonen dat het risico van aantasting van haar grondslag of haar recht op autonomie waarschijnlijk en ernstig is, zodat het hanteren van de kledingvoorschriften inderdaad noodzakelijk is in dit concrete geval.
- 6.14 Ten aanzien van de vraag of in de onderhavige zaak sprake is van een wezenlijk, legitiem en gerechtvaardigd beroepsvereiste, overweegt het College als volgt.

- 6.15 Verweerster stelt dat zij van alle medewerkers verlangt dat zij het protestants-christelijke gedachtegoed kennen en uitdragen. Volgens verweerster is het uitdragen en zichtbaar belijden van een andere godsdienstige overtuiging dan de protestants-christelijke - anders dan het (onzichtbaar) huldigen van een andere godsdienstige overtuiging - hiermee onverenigbaar. Daarom acht verweerster het noodzakelijk om, ter waarborging van haar identiteit en haar geloofwaardigheid, alle medewerkers - onder wie vrijwilligers en stagiaires - te verbieden om kleding te dragen waarmee uiting wordt gegeven aan een andere godsdienstige overtuiging dan de protestants-christelijke. Verweerster heeft docenten in dienst die een ander geloof aanhangen. Het gaat verweerster erom dat deze docenten in houding en gedrag geen uiting geven aan een andere godsdienstige overtuiging dan de protestants-christelijke. In sollicitatiegesprekken wordt dit punt uitdrukkelijk besproken met de kandidaten.
- 6.16 Verweerster stelt voorts dat de aard van de in geding zijnde beroepsactiviteit - namelijk het geven van onderwijs, inclusief de activiteiten die hierbij horen, vanuit het protestants-christelijke gedachtegoed - met zich brengt dat de kleding van medewerkers niet mag indruisen tegen dit gedachtegoed. Evenmin mag via kleding een andere godsdienstige boodschap worden verkondigd dan degene die aan het onderwijs ten grondslag ligt. Verweerster stelt dat dit voor verwarring zou kunnen zorgen bij haar leerlingen. De door haar gehanteerde kledingvoorschriften vormen dan ook een wezenlijk, legitiem en gerechtvaardigd beroepsvereiste voor medewerkers van de school. Wezenlijk, omdat het uitdragen van de grondslag van de school zich niet verdraagt met het tegelijkertijd door middel van kleding uitdragen van een andere, met de grondslag onverenigbare godsdienstige boodschap. Legitiem, omdat bijzondere scholen de grondwettelijke vrijheid hebben om onderwijs te verzorgen op een godsdienstige grondslag en het onderwijs daarnaar in te richten, met inbegrip van de vrijheid ten aanzien van de keuze van te benoemen leerkrachten. Gerechtvaardigd, omdat het geloofwaardig uitdragen van de grondslag van de school door leerkrachten de kledingvoorschriften noodzakelijk maakt, en verweerster dit beroepsvereiste daarom consequent - ook bij tijdelijke vervangingsvacatures - dient toe te passen. Verweerster heeft aangegeven dat zij regelmatig invalleerkrachten in dienst neemt, zodat dit geen zeldzame gebeurtenis is. Dit gegeven maakt het risico van aantasting van haar grondslag waarschijnlijk en ernstig, omdat de geloofwaardigheid van de school in het geding zou komen als invalleerkrachten zich niet aan de kledingvoorschriften zouden hoeven te houden. Door het dragen van een hoofddoek geeft verzoekster uitdrukkelijk aan dat ze een andere geloof aanhangt. Daarmee handelt een leerkracht, ook wanneer zij slechts voor een dag zou invallen voor de vaste leerkracht, bij de uitoefening van de beroepsactiviteit niet in overeenstemming met verweersters grondslag.
- 6.17 Gelet op het voorgaande concludeert het College dat het uitdragen van de protestants-christelijke geloofsovertuiging voor een leerkracht wezenlijk, legitiem en gerechtvaardigd is. In de doelstelling van verweerster is vervat het geven van onderwijs op protestants-christelijke grondslag. Hierbij wordt van de medewerkers gevraagd de grondslag uit te dragen en mee te werken aan de doelstellingen van het onderwijs in het licht van de grondslag van de school.

Het beroepsvereiste is wezenlijk omdat de essentie van onderwijs in de pedagogische relatie en interactie tussen leerling en leerkracht zit. Het College acht het beroepsvereiste dat een leerkracht niet naar twee verschillende geloofsovertuigingen verwijst - namelijk in woord naar het protestants-christelijke gedachtegoed en in gedrag naar het islamitische gedachtegoed - wezenlijk van aard, onder meer om verwarring bij leerlingen te voorkomen. Voorts is gesteld noch gebleken dat het beroepsvereiste dient om een doel na te streven dat geen verband houdt met de grondslag van verweerster. Het beroepsvereiste is derhalve legitiem. Verder is het beroepsvereiste gerechtvaardigd omdat verweerster met het voorgaande voldoende heeft onderbouwd dat het risico van aantasting van haar grondslag waarschijnlijk en ernstig is vanwege het veelvuldig inhuren van invalleerkrachten door de school zodat deze regelmatig voor de klas staan. Verweerster heeft ter bereiking van haar grondslag in redelijkheid kunnen beslissen dat uitingen van een andere godsdienst - zoals het dragen van een hoofddoek - niet zijn toegestaan. Bovendien gaat het gemaakte onderscheid niet verder dan passend is, nu het College, zoals hiervoor is opgemerkt, tot de conclusie komt dat de beroepsvereiste in de onderhavige zaak gerechtvaardigd is in de zin van de onder 6.10 genoemde arresten van het HvJ EU. Tot slot is gesteld noch gebleken dat sprake is van onderscheid op een andere in artikel 1 genoemde grond.

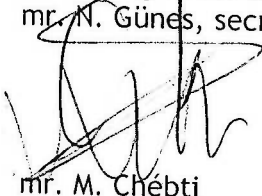
Conclusie

- 6.18 Op grond van het vorenstaande oordeelt het College dat verweerster een beroep toekomt op de uitzondering van het verbod van onderscheid van artikel 5, tweede lid, aanhef en onderdeel b, AWGB. Verweerster heeft dan ook jegens verzoekster geen verboden onderscheid op grond van godsdienst gemaakt bij de vervulling van een openstaande betrekking door haar af te wijzen als leerkracht.

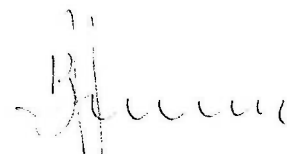
7 Oordeel

Stichting _____ heeft jegens A. _____ geen verboden onderscheid op grond van godsdienst gemaakt.

Aldus gegeven te Utrecht op 11 oktober 2018 door mr. M. Chébtî, voorzitter, mr. dr. Q.A.M. Eijkman en mr. E.J.M. Hofhuis, leden van het College voor de Rechten van de Mens, in tegenwoordigheid van mr. N. Günes, secretaris.



mr. M. Chébtî



mr. N. Günes
namens deze,
mr. B.H.M. Werker
secretaris